

Utbildningsdepartementet

Luntnakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Maria Lönn
08-563 085 61
maria.lonn@hsv.se
YTTRANDE

2008-06-03
Reg. nr 13-2154-08

Underlag för internationell strategi i svensk forskningspolitik

Högskoleverket har anmodats att yttra sig över rubricerade rapport enligt remiss U/2008/2555/F.

Inledande kommentarer

Med globaliseringen har forsknings- och innovationspolitiken blivit en strategisk fråga för landet och måste ses och utvecklas utifrån en internationell kontext. Det underlag för en internationell strategi på detta område som nu presenteras ger en bra grund för fortsatt nationell diskussion, som är både angelägen och brådskande. Högskoleverket välkomnar därför att regeringen har satt frågan på agendan och håller med om att det behövs en svensk strategi inom området. Högskoleverket skulle dock vilja vidga strategin till att avse all kunskapsproduktion, dvs. en definition som innefattar såväl forskning som utbildning.

Högskoleverket anser att vid utarbetande av strategin bör val av områden för samarbeten med andra länder, t.ex. inom strategiska allianser, ske i samråd med branscher, lärosäten och andra aktörer. Vidare anser Högskoleverket att när strategin ska genomföras bör regeringens roll till stor del vara att tillhandahålla strukturer och incitament, samt inom mycket vida ramar tillhandahålla resurser. Exempelvis behöver juridiska hinder undanröjas, något som författaren också pekar på.

Synpunkter på förslagen

Högskoleverket håller alltså med om att en internationell strategi behövs för forsknings- och innovationspolitiken, men är tveksamt till om författarens förslag i nuläget bör genomföras i alla delar. På den övergripande nivån är verket särskilt tveksamt till om det komplexa system som författaren föreslår kan fungera i praktiken och menar dessutom att inriktningen på ”top down” riskerar att leda orienteringen av forsknings- och innovationssystemet fel. Det bakomliggande antagandet författaren gör om industrin, dvs. att den har en tydlig svensk förankring och främst ser till svenska intressen, kan också ifrågasättas eftersom många företag har utländska ägare eller sedan länge verkar på en global marknad. Företagen är därmed bundna

till många länder och det samordnade svenska agerandet som författarens förslag bygger på känns mot den bakgrunden inte självklart.

Rapporten innehåller många analyser och förslag. Nedan kommenterar verket de förslag som författaren framför tydligast. Verket menar att författarens analyser och viljeinriktning tillsammans med kommentarer från remissinstanserna bör tjäna som grund för det fortsatta arbetet med en internationell strategi.

Förslaget att ”regeringen initierar utvecklingen av strategiska allianser för svensk akademisk och industriell forskning i ett antal länder som tidigare utpekades som ägnade för särskilda insatser” samt förslaget att ”konceptet strategisk allians först prövas som en vidareutveckling av samarbetet med Indien, Japan och Kina. Inom två år bör man starta studier i syfte att skapa grund för beslut rörande Brasilien och Ryssland.”

Högskoleverket är positivt till tanken på utvecklingen av strategiska allianser, men menar att dessa ska väljas utifrån ett analysarbete med många inblandade aktörer och att allianserna bör bygga på befintliga relationer och samarbeten. Analysarbetet bör exempelvis klargöra om den tydliga satsningen på bilaterala samarbeten som föreslås kan ge önskade utveckling. Mot bakgrund av de resonemang som författaren på ett förtjänstfullt sätt för, efterlyser verket också en bättre balans mellan det nationella perspektivet och det nordiska respektive europeiska perspektivet.

Förslaget ”att regeringen uppmanar universiteten att redovisa riktlinjer för sitt arbete inom de tre nämnda områdena”. De områden som avses är substantiellt institutionellt samarbete, strategier för internationell finansiering och för internationell rekrytering av forskare.

Högskoleverket är angeläget om att såväl universiteten som högskolorna har riktlinjer inom de områden som författaren föreslår. Som framgår av inledningen vill verket komplettera områdena så att utbildningsdelen av universitetens och högskolornas verksamhet också ingår. Med detta avses att samarbeten och finansieringsstrategierna även bör innefatta utbildning och att den internationella rekryteringen bör avse såväl lärare som forskare. Att utbildning ska ingå är en självklarhet, bl.a. med tanke på att utbildning på forskarnivå är en förutsättning för att det ska finnas kompetenta forskare. Högskoleverket har för övrigt tidigare efterlyst en svensk strategi för internationaliseringsfrågor inom utbildningsområdet¹.

¹ Se skrivelse till regeringen från Högskoleverket, Internationella programkontoret, Svenska institutet och STINT (2008), *Internationalisering av den högre utbildningen – förslag inför internationaliseringspropositionen* (Högskoleverkets reg. nr 61-1591-08).

Förslaget att ”regeringen tar initiativ till skapandet av ett kraftfullt nätverkssamarbete för samarbete och samordning mellan”, etc. samt att ”kollegiet för omvärldsbevakning” inrättas för att bygga upp och driva nätverket. Kollegiet samt ansvar för ”uppföljning och rapportering” av genomförandet av den nationella strategin bör föras till en forskningsfinansierande myndighet.

Högskoleverket anser att förslaget till en förstärkt omvärldsbevakning berör ett angeläget område. En förstärkning är nödvändig för att aktörerna i det svenska forsknings- och innovationssystemet ska kunna få goda beslutsunderlag. Arbetet med omvärldsbevakning måste systematiseras och framför allt måste analysdelen utvecklas. En sådan verksamhet ska hänga ihop med nationella analyser och organisationen för detta. Högskoleverket menar därför att omvärldsbevakningen bör samordnas med uppdraget till forskningsfinansiärerna att ta fram gemensamma analyser för forsknings- och innovationssystemet som verket tidigare har föreslagit².

Det är viktigt att omvärldsbevakningen också omfattar utbildningsområdet och därmed behöver fler aktörer delta i arbetet.

Detta yttrande har beslutats av universitetskanslern i närvaro av t.f. avdelningschefen Lennart Ståhle, huvudsekreteraren Lena Adamson och informationschefen Eva Ferndahl efter föredragning av utredaren Maria Lönn. I ärendets handläggning har även deltagit utredarna Gunnar Enequist, Karin Holmvall och Marie Kahlroth.

Anders Flodström

Maria Lönn

² Se Högskoleverkets yttrande över (SOU 2008:30), *Forskningsfinansiering – kvalitet och relevans* (U2008/2293/F, Högskoleverkets reg. nr 13-1474-08)